

Міжнародний гуманітарний університет
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
Циклова комісія зі спеціальності Дизайн
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК16. ШРИФТ

Галузь знань

02 Культура і мистецтво

Спеціальність

022 Дизайн

Назва освітньо-професійної програми

«Дизайн»

Рівень освіти

фаховий передвищий

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Викладач Буковська Інна Юріївна	+380 93 551 24 63	epk.mgu.odessa@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Навчальна дисципліна «Шрифт» є необхідною для майбутніх фахівців з графічного дизайну, яка надає необхідні знання про шрифт та типографіку, розвиває навички роботи зі шрифтом як із самодостатньою графічною формою, необхідною при щоденній практичній роботі.

Виконати завдання, пов'язані з асоціативними шрифтовими композиціями. Навчитись правильно застосовувати принцип ієрархії у композиціях, що поєднують зображення та шрифтову інформаційну частину. Від виконання завдань з окремою групою знаків здобувачі переходять до компонування цілісних фраз та виконання нескладних прикладних об'єктів графічного дизайну, таких як афіша, плакат, листівки, запрошення тощо.

Навчальна дисципліна «Шрифт» має на меті надання знання про такий важливий комунікативний засіб, як шрифт та навчитись грамотно застосовувати їх у дизайн-проектах. У процесі виконання поставлених завдань здобувачі навчаються створювати шрифтові асоціативні образи та застосувати їх у практичних завданнях (шрифтові афіші, листівки, запрошення тощо), формувати завдання в один документ у формі презентації, підготувати друковані вироби для перегляду.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Шрифт» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК2. Здатність візуалізувати творчі задуми при створенні об'єктів дизайну.

СК12. Здатність презентувати результати власної та/або командної творчої діяльності, у тому числі продукт дизайну перед різними аудиторіями.

Навчальна дисципліна «Шрифт» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньою програмою:

РН4. Застосовувати базові поняття, концепції, принципи, техніки і технології дизайну в процесі створення об'єктів дизайну.

РН8. Використовувати успішні українські та закордонні дизайнерські практики.

РН17. Презентувати власні професійні компетентності, створені об'єкти (продукти) або їх елементи в професійному середовищі, перед клієнтами, користувачами та споживачами, враховуючи тенденції ринку праці у сфері дизайну.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
5,5	165	42	42	81	3 (на основі БЗСО) 2 (на основі ПЗСО)	5 (на основі БЗСО) 3 (на основі ПЗСО)	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	денна форма
-------------------------------	-------------

	усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Вступ. Шрифт - базова дисципліна графічного дизайну. Історія писемності і шрифту	8	2	2	4
Тема 2. Грецька та латинська шрифтова культура. Транслітерація українського алфавіту	8	2	2	4
Тема 3. Графічні ознаки шрифту. Класифікація шрифтів. Матеріали та інструменти для шрифтових робіт	8	2	2	4
Тема 4. Конструювання шрифтових форм	8	2	2	4
Тема 5. Техніка виконання шрифтів	8	2	2	4
Тема 6. Побудова шрифту	8	2	2	4
Тема 7. Розмірні параметри, побудова слова	8	2	2	4
Тема 8. Гротесковий шрифт, його особливості та методика виконання гротескового шрифту	8	2	2	4
Тема 9. Ритм та динаміка у тексті	8	2	2	4
Тема 10. Особливості та методика виконання шрифтів типу антиква	8	2	2	4
Тема 11. Закони контрасту у шрифтових формах	9	2	2	5
Тема 12. Образність шрифтів. Слово-образ.	10	2	2	6
Тема 13. Шрифтова композиція-образ	10	2	2	6
Тема 14. Неалфавітні знаки	14	4	4	6
Тема 15. Просторово-кольорове вирішення написів	14	4	4	6
Тема 16. Єдність тексту та форми у шрифтових композиціях	14	4	4	6
Тема 17. Види орнаментів та їх побудова. Просторова взаємодія шрифтових написів, орнаменту та ілюстрацій	14	4	4	6
Усього годин	165	42	42	81
Підсумковий контроль – екзамен				

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
----------	------------	--------------------

1	Тема 1. Вступ. Шрифт - базова дисципліна графічного дизайну. Історія писемності і шрифту. Походження шрифту. Роль малюнків в доісторичну епоху. Піктографія. Идеографічне (ієрогліфічне) письмо. Виникнення фонетичного письма. Алфавіт. Слов'янська писемність.	4
2	Тема 2. Грецька та латинська шрифтова культура. Транслітерація українського алфавіту. Грецька абетка. Фінікійська абетка в адаптації до грецької мови. Алфавіти східно-грецького та західно-грецького письма. Діакритичні знаки у грецькій абетці. Грецька абетка у сучасному світі.	4
3	Тема 3. Графічні ознаки шрифту. Класифікація шрифтів. Матеріали та інструменти для шрифтових робіт. Шрифт у друкарській машинці. Комп'ютерні шрифти. Елементи графічної форми літер шрифту. Класифікація шрифтів за гарнітурою. Види шрифтів. Антиква. Слов'янські шрифти. Сучасні шрифти. Класифікація шрифтів відповідно до DIN. Види шрифтів за призначенням. Панграма. Антиквенні венеціанські шрифти. Шрифти старого стилю. Шрифти перехідного стилю. Шрифти нового стилю. Брусківі шрифти. Гротески. Рукописні шрифти. Декоративні шрифти.	4
4	Тема 4. Конструювання шрифтових форм. Основні етапи побудови літери. Конструювання шрифтових форм. «Мальований шрифт». Модульна сітка як основа геометричної основи літери. Системи геометричної будови літер. Інструменти та методи для точного відтворення форм літер. Методи Леонардо да Вінчі та Дюрер для побудови літер.	4
5	Тема 5. Техніка виконання шрифтів Головні пропорції літер. Види шрифтів. Великі літери. Графічний порядок шрифтової графіки. Шрифт архітектора. Правило стійкості шрифту. Нормальні (рукописні) шрифти. Стандартні шрифти. Літери заголовні і рядкові. Цифри. Дробі. Послідовність викреслювання елементів букв стандартного шрифту.	4
6	Тема 6. Побудова шрифту Групи побудови шрифтів. Ілюстрації побудови шрифтів. Латинські та кириличні прямі шрифти. Принципи написання літер в одному шрифті. Антиквенна група шрифтів.	4
7	Тема 7. Розмірні параметри, побудова слова. Послідовність побудови літер. Елементи геометричної будови шрифту. Квадратна основа для побудови літер. Методи побудови криволінійних елементів.	4
8	Тема 8. Гротесковий шрифт, його особливості та методика виконання гротескового шрифту. Класифікація друкарських шрифтів. Основні етапи розвитку світового дизайну. Специфіка проектно-художньої діяльності дизайнера. Гротеск, рубаний шрифт. Медієвальні шрифти. Брусківі шрифти. Малоконтрастні шрифти. Додаткові шрифти.	4
9	Тема 9. Ритм та динаміка у тексті. Ритм в тексті. Типи ритму. Ритм в композиції. Динаміка в тексті. Динамічна композиція.	4
10	Тема 10. Особливості та методика виконання шрифтів типу антиква. Історія створення антикви. Види антикви. Гуманістичні антикви. Ренесансна антиква. Перехідна антиква. Нова (класична) антиква.	4
11	Тема 11. Закони контрасту у шрифтових формах Закони контрасту. Контрастні шрифти. Контрастні зіставлення. Умовні композиційні схеми	5
12	Тема 12. Образність шрифтів. Слово-образ. Вплив на шрифт. Ознаки слова-образу. Типи слова-образи. Елементи типографіки для створення оригінальних слів-образів.	6

13	Тема 13. Шрифтова композиція-образ. Дизайн як вид проектної діяльності: становлення, розвиток, перспективи. Основні етапи розвитку світового дизайну. Специфіка проектно-художньої діяльності дизайнера.	6
14	Тема 14. Неалфавітні знаки. Графема. Неалфавітні знаки. Алографи і гліфи.	6
15	Тема 15. Просторово-кольорове вирішення написів. Дизайн як вид проектної діяльності: становлення, розвиток, перспективи. Основні етапи розвитку світового дизайну. Специфіка проектно-художньої діяльності дизайнера.	6
16	Тема 16. Єдність тексту та форми у шрифтових композиціях. Використання шрифту в шрифтових композиціях. Історія екслібрису. Історія українського екслібрису. Види екслібрису. Екслібриси в різних стилях. Сучасний екслібрис. Техніки виконання екслібрисів	6
17	Тема 17. Види орнаментів та їх побудова. Просторова взаємодія шрифтових написів, орнаменту та ілюстрацій. Види орнаментів. Функції орнаменту. Побудова орнаментів. Симетрія та асиметрія в орнаментах. Ритм в орнаментах.	6
	Разом	81

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	60%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення екзамену.	40%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; есе, індивідуальне опитування; робота у групах; практичних завдань, екзамен
--	--

8. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	15
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка есе за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів есе	15
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			60
Підсумковий контроль - екзамен			40
Всього балів			100

9. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та практичних заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має виконані завдання до самостійної роботи, презентував есе за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та практичних заняттях, має виконані завдання до самостійної роботи, презентував есе за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, есе та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та практичних заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність виконаних завдань до самостійної роботи, есе;

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та практичних заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний обсяг виконаних завдань до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	FX	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бредньова В.П., Пеперні А.О., Яворська Н.М. Мистецтво шрифту: навчальний посібник. Одеса :ОДАБА, 2017. 128 с.
2. Історія розвитку мистецтва шрифту. Конспект лекцій [Електронний ресурс] : навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра за освітньою програмою «Образотворче мистецтво», спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. Ю. О. Коренюк. Електронні текстові дані (1 файл: 4,73 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 76 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/c6409aac-7074-434b-9525-eefa29951cae/content>
3. Каталог кириличних шрифтів «Живий шрифт». К.: Школа каліграфії «Арт і Я», 2018. 64 с.
4. Ком'яхова Н. Прописи «Українська в'язь та устав». К.: Школа каліграфії «Арт і Я», 2021. 42 с.
5. Лесняк Володимир. Відтворення шрифтової спадщини: 40 оригінальних шрифтів. К.: ArtHuss, 2020
6. Мельникова У.П. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з навчальної дисципліни «Шрифт і типографіка». Харків : ХДАДМ, 2020. 22 с.
7. Річард Пулін Характеристики Школа дизайну: шрифт. Практичний посібник для студентів та дизайнерів. Вид-во: Манн, Іванов та Фербер, 2019. 240 с.
8. Сбітнева Н. Ф. Історія графічного дизайну. Харків: ХДАДМ, 2014

9. Стівен Геллер, Сеймур Кваст. Графічні стилі. Від вікторіанців до хіпстерів. К.: ArtHuss, 2019
10. Українська абетка. Малюнки Георгія Нарбута. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2020
11. Шевченко В. Е. Художньо-технічне редагування: тексти лекцій для студентів відділення «Видавнича справа та редагування». Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 254 с.
12. Які бувають шрифти та як їх використовувати без порушення авторських прав <https://welopebrands.com.ua/ua/dyzajnomaniya/what-fonts-use/>
13. Чебаник В. Прописи «Італійський курсив: латиниця та кирилиця». К.: Школа каліграфії «Арт і Я», 2021. 104 с.

Додаткова

14. Білецький П. О. Георгій Нарбут. К.: Мистецтво, 1983
15. Лесняк Владимир. Графічний дизайн. Основи професії. К.: Биос Дизайн Букс, 2009
16. Мітченко В. Каліграфія. Взаємовпливи шрифтів: теорія і практика; кирилиця і латиниця; історія і сучасність. К.: Laurus. 288 с.
17. Мітченко В. Естетика українського рукописного шрифту. К.: Грамота, 2007. 208 с.
18. Пономаренко Н. С. Пропедевтичний курс до дисципліни «Проектування». Ужгород: Гражда, 2007
19. Чебаник В. Прописи «Український скоропис: каліграфія гострим пером». К.: Школа каліграфії «Арт і Я», 2018. 98 с.
20. Шевченко В. Композиція плаката: Навч. посібн. Х.: Колорит, 2004. 123 с.

Інформаційні ресурси

1. Брендинг і типографіка : веб-сайт. URL: <http://surl.li/lrlkwj>
2. Графічний дизайн: типографіка <https://www.youtube.com/watch?v=du7EH-d0qP0>
3. Каліграфія, леттерінг і типографіка: літерне мистецтва <http://poradumo.com.ua/288099-k-220/>
4. Каталог шрифтових програм фірми Adobe Adobe Type Products : веб-сайт. URL: www.adobe.com/type/typeprod.html
5. Короткий путівник по шрифтових технологіях Microsoft. Microsoft Typography : веб-сайт. URL: www.microsoft.com/typography
6. Майстерня дизайну професора Віталія Шості <https://www.facebook.com/designmajsternya/>
7. Офіційний сайт програмного забезпечення Adobe. Adobe: веб-сайт. URL: <https://www.adobe.com/ua/>
8. Поєднання шрифтів і підбору шрифтових пар <https://ux.pub/editorial/pokrokovii-posibnik-iz-poiednannia-shriftiv-i-pidboru-shriftovikh-par-4nf6>
9. Посібник з ліцензування шрифтів <https://docs.aspose.com/font/uk/net/font-licensing/>
10. Принципи типографіки. Навчальний посібник з типографіки <https://issuu.com/annpassword/docs/>
11. Розміри шрифту в дизайні інтерфейсів <https://ux.pub/editorial/naipovnishii-posibnik-iz-rozmiriv-shriftu-v-dizaini-intierfieisiv-1dg2>
12. Українські ресурси про типографіку та каліграфію <http://www.2d.lviv.ua/ukrajinski-resursy-pro-typohrafiku-ta-kalihrafiyu/finding-letters-in-nature>